

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 31 ΜΑΪΟΥ 2024**

ΘΕΜΑ Α

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ

Οφέλη του ταξιδιού για το άτομο

- «Τα ταξίδια συνδυάζουν ... να ευτυχήσει»
- «Απεριόριστη ψυχαγωγία, ψυχική και σωματική υγεία»
- «Στιγμές προσωπικής ηρεμίας και ικανοποίησης»
- «Φυγή ...τα θέλω του»
- «Αλλαγή παραστάσεων ...κάθε ανθρώπου»
- «Συγχρωτισμός ανθρώπων...σκέψης»

Ενδεικτική Περίληψη

Στο απόσπασμα παρουσιάζονται τα οφέλη του ταξιδιού στο άτομο. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η σπουδαιότητά του έγκειται στην πνευματική και ψυχική ευφορία, αλλά και στη σωματική υγεία. Η εσωτερική ανάταση και γαλήνη της ψυχής κατακτιέται μέσα από το ταξίδι της ευδαιμονίας. Το άτομο παρασύρεται από την προσωρινή φυγή, λησμονεί την καθημερινή πλήξη, κερδίζει την εσωτερική αναζήτηση, γεμίζει νέες μνήμες. Τελικά, οι απολαβές του ταξιδιού σχετίζονται και με νέες γνωριμίες, ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων, περαιτέρω γνώση, νέα ήθη και νοοτροπίες.

(77 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

Β1. 1β

2β

3α

4α

5γ

B2.α Η συντάκτρια στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 **επιδιώκει να αποδείξει** τη θέση ότι τα ταξίδια, που μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες στιγμές, έχουν ανεκτίμητη αξία «Πολύτιμες...ανεκτίμητη». Για τον σκοπό αυτό αξιοποιεί τη **μέθοδο της αιτιολόγησης**, επισημαίνοντας με τη χρήση λογικού επιχειρήματος, ότι τα ταξίδια συμβάλλουν στην πνευματική και ψυχική ολοκλήρωση και στην ευτυχία «Κι αυτό...να ευτυχίσει». Παράλληλα, προάγουν το πνεύμα, την ψυχαγωγία και την ψυχική και σωματική υγεία του ανθρώπου «Πνευματικές κατακτήσεις...ένα απλό ταξίδι». Η ανάπτυξη της παραγράφου με αιτιολόγηση αποδεικνύεται και από τη **χρήση του αιτιολογικού συνδέσμου «γιατί»**. Με τη χρήση, λοιπόν, της αιτιολόγησης η συντάκτρια **επιχειρεί να πείσει** τον αναγνώστη για τα οφέλη των ταξιδιών, προσδίδοντας στην άποψή της αξιοπιστία και εγκυρότητα.

B2.

Σημείωση: Η αναφορά στην ανάλυση των σχετικών χωρίων γίνεται για την πληρέστερη κατανόηση της νοηματικής σχέσης των διαρθρωτικών λέξεων-φράσεων και δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση μίας επίσημης απάντησης.

Οι διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου δηλώνουν τις εξής **νοηματικές σχέσεις**:

Έτσι ώστε (1^η παράγραφος): **αποτέλεσμα**

Δηλώνεται το **αποτέλεσμα** του προβληματισμού σχετικά με την ουσία της ευτυχίας για την οποία αξίζει η πάλη, που θα οδηγήσει πιο κοντά στην πολυπόθητη ευδαιμονία.

Αν και (1^η παράγραφος): **αντίθεση/εναντίωση**

Δηλώνεται η **εναντίωση** της υποκειμενικής προσέγγισης της ευτυχίας στην πλειοψηφική προσέγγισή της ως συλλογής στιγμών.

ή (3^η παράγραφος): **διάζευξη**

Διαζευκτική παράθεση των επιρρημάτων «**καλώς-κακώς**» που δείχνουν την αντικειμενικότητα του γράφοντος.

καθώς και (5^η παράγραφος): **προσθήκη, έμφαση**

Προστίθεται στα οφέλη του συγχρωτισμού με αλλοεθνείς η **γνώση και η υιοθέτηση νέων τρόπων ζωής**.

Συμπερασματικά (7^η παράγραφος): **συμπέρασμα**

Συμπεραίνεται η *πολυεπίπεδη ωφέλεια / προσφορά* του ταξιδιού που δημιουργεί πολύτιμες και αξέχαστες αναμνήσεις και εμπειρίες.

B3.

α) Στο **Κείμενο 2** ο λόγος του Ν. Καζαντζάκη είναι **βιωματικός**. Δύο χαρακτηριστικά που επιβεβαιώνουν αυτόν τον χαρακτηρισμό είναι:

α) το **α' ενικό πρόσωπο** («Πηγαίνω... Καρνάκ», «Συλλογίζομαι... δυναστείες...»). Με το πρόσωπο αυτό ο συγγραφέας δίνει έναν εξομολογητικό τόνο στο λόγο του, ο οποίος συνιστά **προσωπική μαρτυρία**. Αυτός αποκτά την αξιοπιστία προσωπικού βιώματος και παράλληλα **ο τόνος καθίσταται υποκειμενικός, ο λόγος άμεσος και το ύφος οικείο, ζωντανό, παραστατικό**.

β) ο **εσωτερικός μονόλογος** που αποδίδεται με **επιφωνηματικό λόγο**: «Τι καταπληχτικό θέαμα... μάτια των Ελλήνων!»). Στο σημείο αυτό ο συγγραφέας εκφράζει το θαυμασμό και το δέος του για τον πολιτισμό της Αιγύπτου, ο οποίος αποτέλεσε «καταπληχτικό θέαμα» για τα μάτια των προγόνων του. Έτσι, εκφράζει τη νοσταλγική του διάθεση ανατρέχοντας στο παρελθόν των αρχαίων Ελλήνων (**αναδρομική αφήγηση**), κάτι που διεγείρει το συναίσθημα του αναγνώστη και προκαλεί την **ταύτισή** του με το βίωμα του συγγραφέα.

Εναλλακτικές επιλογές για την επιβεβαίωση του βιωματικού χαρακτήρα του κειμένου:

- **α' πληθυντικό πρόσωπο**: «Μπαίνουμε... Αίγυπτο»: ο συγγραφέας με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου εντάσσει τον εαυτό του σε ένα **σύνολο ταξιδιωτών** που περιηγούνται στην Αίγυπτο επισκεπτόμενοι τα αξιοθέατά της. Παραθέτει με αυτόν τον τρόπο ένα **συλλογικό βίωμα** προσδίδοντας **υποκειμενικό τόνο** στο κείμενο και **αμεσότητα, ζωντάνια** στο ύφος.
- **εικονοπλαστικός – μεταφορικός λόγος**: «Και τώρα, σκάβοντας τις ανακαλύπτουμε τυλιγμένες στις φασκίες τους με σταυρό τα χέρια επί χιλιάδες χρόνια, να περιμένουν. Βασιλιάδες και δούλοι, άγιοι και φονιάδες, ιερείς και χορεύτριες, περιμένουν την ψυχή τους». Με τη χρήση **εικονοπλαστικού-μεταφορικού λόγου** ο συγγραφέας δημιουργεί την **εικόνα** της **βιωμένης συλλογικής εμπειρίας** και αισθητοποιεί την ανακάλυψη της πολιτιστικής κληρονομιάς που μεταδίδεται από γενιά σε γενιά.

Γ. Το ταξίδι, κατά τη γνώμη μου, λειτουργεί **λυτρωτικά** για το ποιητικό υποκείμενο και αποτελεί **απόδραση** από μια επώδυνη και δυσβάσταχτη συναισθηματική κατάσταση. Αρχικά, μέσα από τον εξομολογητικό τόνο που προσδίδει το **α' ενικό ρηματικό**

πρόσωπο, δείχνει από τον πρώτο κιάλας στίχο την αδιέξοδη κατάσταση στην οποία βρίσκεται («Μου σφίγγει ο καημός, σα θηλιά το λαιμό και μες στην καρδιά με δαγκώνει σα φίδι») και από την οποία επιθυμεί απεγνωσμένα να διαφύγει («θέλω ν' αρχίσω ταξίδι»). **Οι επαναλήψεις** («χωρίς, μα χωρίς τελειωμό», «Το δρόμο μ' αργά να τραβώ, να τραβώ») τονίζουν την ανάγκη του να ξεκινήσει για ένα μεγάλο ταξίδι χωρίς συγκεκριμένο προορισμό, απομονωμένος από όλους και χαμένος στην ανωνυμία («ψυχή να μη βρίσκω, ή πάντα να μπλέκω με κόσμο τυφλό και βουβό»). Μέσα από **τις οπτικές εικόνες** («κλεισμένα τα σπίτια, τα τζάκια σβησμένα, ψηλά να μη φέγγει αστέρι κανένα, και κάτω γυναίκα καμιά») αισθητοποιείται παραστατικά η ψυχική του κατάσταση και η ανάγκη του να αποτραβηχτεί στη μοναξιά του, μακριά από όλους και από όλα. Η εξομολόγηση του ποιητικού υποκειμένου ολοκληρώνεται από τη «λαχτάρα» του να δραπετεύσει ακόμα και από την αγάπη, από ένα συναισθηματικό αδιέξοδο.

Προσωπικά, αν βρισκόμουν σε ανάλογο συναισθηματικό αδιέξοδο, θα κατέφευγα στην επιλογή ενός ταξιδιού, το οποίο θα με βοηθούσε να απομακρυνθώ από το πρόβλημα, να ξεχαστώ και πιθανόν να βρω τη σωτήρια λύση που χρειάζομαι με πιο καθαρή σκέψη και ψυχική ηρεμία. Πάντα ένα ταξίδι γαληνεύει, ανανεώνει τις ψυχικές και πνευματικές μας δυνάμεις.

(173 λέξεις)

Εναλλακτικοί κειμενικοί δείκτες:

Παρομοιώσεις: σα θηλιά, σα φίδι.

Ρήμα σε δεοντική τροπικότητα – επιθυμία: θέλω ν' αρχίσω ταξίδι.

Μεταφορές: στην καρδιά με δαγκώνει, κόσμο τυφλό και βουβό.

Β' ενικό πρόσωπο: από σε (απεύθυνση στην Αγάπη)

Ασύνδετο σχήμα: πλατιά ερημιά, κλεισμένα τα σπίτια, τα τζάκια σβησμένα / ατέλειωτο, έρμιο.

Χρήση συμβόλων: αστέρι (να μη φέγγει αστέρι κανένα) = απουσία προσανατολισμού, κλεισμένα σπίτια, σβησμένα τζάκια (μοναξιά, ματαίωση)

Σημείο στίξης: θαυμαστικό

Επιφώνημα: Ε!

Σημείωση:

Στο ερώτημα προσωπικής ανταπόκρισης η απάντηση είναι ενδεικτική και ο κάθε μαθητής μπορεί να τοποθετηθεί ανάλογα με τα βιώματα, τις εμπειρίες και τη δική του οπτική.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Δ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ :

- Άρθρο σε σχολική εφημερίδα.
- Τίτλος
- Αφόρμηση από την επικαιρότητα.
- Ύφος αυθόρμητο, οικείο.

Α΄ Ζητούμενο: Διατύπωση συμφωνίας με την άποψη ότι τα ταξίδια αποτελούν τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης κι αναζωογόνησης του κάθε ανθρώπου.*

- Πνευματική ολοκλήρωση μέσα από την αλλαγή παραστάσεων σε συνδυασμό με τη συσσώρευση καινούριων εμπειριών κι αναμνήσεων. (κείμεν.αναφ.1)
- Ψυχική ολοκλήρωση του ατόμου εφόσον αποφορτίζεται από την πιεστική κι αγχογόνο καθημερινότητα. (κείμεν.αναφ.1)
- Γόνιμος τρόπος ψυχαγωγίας που ευνοεί και τη σωματική υγεία.(κείμεν.αναφ.1)
- Αλληλεπίδραση με ανθρώπους διαφορετικής εθνικής προέλευσης και κουλτούρας, διεύρυνση πνευματικών οριζόντων, ανταλλαγή πολιτισμικών χαρακτηριστικών.(κείμεν.αναφ.1)
- Βοηθά στην υγιή κοινωνικοποίηση κι ουσιαστική επαφή τόσο με ημεδαπούς όσο και με αλλοεθνείς.(προσωπικός στοχασμός)

Β΄ Ζητούμενο: Τρόποι αναζήτησης προσωπικής ηρεμίας/ισορροπίας και γιατί.

- Επαφή με τη φύση ⇒ ηρεμία, χαλάρωση κι ενίσχυση οικολογικής συνείδησης.
- Φιλαναγνωσία, παρακολούθηση πολιτιστικών δρώμενων, ενασχόληση με ποιοτική μορφή τέχνης ⇒ καλλιέργεια πνεύματος κι αισθητικής του ανθρώπου, ηθικοποίηση.
- Συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες ⇒ ευεξία, σωματική υγεία.
- Ανθρώπινη επικοινωνία με την οικογένεια, με φίλους ⇒ αντιμετώπιση της σύγχρονης εικονικής επαφής που προκύπτει από τα Μ.Κ.Δ.

***Οι μαθητές κι οι μαθήτριες μπορούν θεωρητικά να διαφωνήσουν με τη θέση της συντάκτριας ότι τα ταξίδια αποτελούν «τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο», προτάσσοντας άλλες ασχολίες όπως τον αθλητισμό κ.α. Στην περίπτωση όμως αυτή δε θα αξιοποιήσουν τα κείμενα αναφοράς, κάτι που δεν ενδείκνυται.**

ΥΠΟΔΕΓΜΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

(Έχουν τονιστεί τα στοιχεία που έχουν αξιοποιηθεί από τα κείμενα αναφοράς.)

Τα όμορφα ταξίδια της ζωής!

Εν αναμονή του καλοκαιριού όλοι σκεφτόμαστε διακοπές, ξεκούραση και ταξίδια, είτε σε κοντινούς είτε σε πιο μακρινούς προορισμούς. Αυτή η τάση φυγής αναδεικνύει την αξία του ταξιδιού, που έγκειται στην ανάγκη να βρούμε τρόπους οι οποίοι θα μας βοηθήσουν να ξεφύγουμε από την πιεστική καθημερινότητα.

Προσωπικά θεωρώ ότι το ταξίδι είναι ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης, ειδικά σε μια εποχή υψηλών απαιτήσεων, όπως η σημερινή. Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής και οι πολλές υποχρεώσεις της καθημερινότητας επηρεάζουν αρνητικά τον ψυχισμό μας, γιατί μας αγχώνουν και μας αναγκάζουν συνήθως να ζούμε συμβατικά. **Όταν, όμως, ταξιδεύω, αποφορτίζομαι ψυχικά**, καθώς κερδίζω ποιοτικό προσωπικό χρόνο, απαλλαγμένος-η από τις καθημερινές έγνοιες. Παράλληλα, το ταξίδι σημαίνει **σωματική αναζωογόνηση**, αφού εκείνος-η που ταξιδεύει ξεκουράζεται, έρχεται σε επαφή με τη φύση και περιηγείται σε νέους τόπους, λαμβάνοντας πολλά νέα ερεθίσματα. **Ταυτόχρονα, διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες, ικανοποιώντας έτσι την ανάγκη του για γνώση, εφόσον επισκέπτεται τα αξιοθέατα μιας περιοχής και διδάσκεται από την κουλτούρα και τον πολιτισμό που έχουν δημιουργήσει οι άνθρωποι εκεί.** Ως αποτέλεσμα, **καλλιεργεί τη διαλλακτικότητα και τον σεβασμό προς τη διαφορετικότητα.** Συνεπώς, τα ταξίδια μας αναζωογονούν αλλά και μας παιδεύουν.

Ωστόσο, δεν είναι μόνο τα ταξίδια το μέσο που μπορεί να μας ψυχαγωγήσει. Προσωπικά επιδιώκω να χαλαρώνω και να ηρεμώ με πολλούς τρόπους μέσα στην καθημερινότητα. Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες είναι μια επιλογή που με αποφορτίζει. Κι αυτό, γιατί πιστεύω ότι μέσα από την ενασχόληση με τον αθλητισμό εξασφαλίζει κανείς **σωματική υγεία και ευεξία, ενώ παράλληλα ευεργετείται ψυχικά.** Επιπλέον, η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων με κάνει να «ταξιδεύω» -έστω και νοερά- σε άλλες εποχές, χώρες και πολιτισμούς. Νιώθω ότι με αυτό το μέσο **διευρύνω το πνεύμα μου**, αφού το βιβλίο με **μορφώνει** και, απελευθερώνει τη φαντασία μου. Η ουσιαστική, όμως, **ανθρώπινη επικοινωνία**, είτε με την οικογένεια είτε με τους φίλους μου, είναι για εμένα σημαντική διέξοδος. Η δια ζώσης συζήτηση με αγαπημένα πρόσωπα με βοηθά να εξωτερικεύω και να επιλύσω προβλήματα που με απασχολούν, καθώς μοιράζομαι σκέψεις και συναισθήματα.

Κλείνοντας, σε μια απαιτητική εποχή όπως η σημερινή, συχνά όλοι ονειρευόμαστε να κάνουμε **ένα ταξίδι «χωρίς τελειωμό», σαν εκείνο που λαχταρά ο Κ. Παλαμάς σε ένα ποίημά του.** Είναι, ωστόσο, σημαντικό να αναζητούμε διαρκώς εναλλακτικούς τρόπους στην καθημερινότητα μας, που θα μας εξασφαλίσουν ηρεμία και ψυχική ισορροπία και τελικά -ίσως το πιο σημαντικό-, **την ευτυχία.**

(381 λέξεις)